

Згідно п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК України слідчий – це службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, органу Державної кримінально-виконавчої служби України, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень. В окремих відомчих нормативно-правових актах щодо діяльності органів досудового слідства, зокрема у системі МВС України, під поняттям «слідчий», розуміють службових осіб ОВС, уповноважених в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень [1, с. 173].

Головною проблемою організації роботи слідчого в умовах чинного КПК України є надмірне навантаження на слідчих. Порівнюючи з дією КПК України 1960 р., навантаження на слідчого зросло з кількох десятків справ на місяць до сотні кримінальних проваджень. Основна причина цього – зміна відносин між слідчими та оперативними співробітниками. Водночас, ще однією причиною надмірного навантаження можна виділити недосконалість ст. 214 КПК України, суть якої зводиться до внесення будь-яких відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. В умовах сьогодення оперативні співробітники позбавлені ініціативи й працюють лише на підставі доручення слідчого. Виходом із ситуації могло б стати переведення достатньої кількості оперативних працівників на посади слідчих, але така ситуація є неприйнятною, враховуючи відмінність підготовки слідчих та оперативних працівників у вищих навчальних закладах.

Слідчий несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій. При цьому в деяких випадках йому необхідно погоджувати певні слідчі дії з прокурором або отримувати дозвіл слідчого судді. Кримінальний процесуальний закон передбачає, що у випадку відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого, останній має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання ініціює його розгляд прокурором вищого рівня.

Також, встановлено, що вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі є обов'язковими до виконання слідчим. За невиконання вказівок прокурора встановлена кримінальна відповідальність.

Процесуальна самостійність та незалежність слідчого з однієї сторони забезпечується визначенням законом порядком його призначення на посаду та звільнення з посади, підвищеною відповідальністю за неповагу до слідчого та за незаконне втручання в його процесуальну діяльність, а з іншої сторони – надмірний контроль за його діяльністю нівелює його процесуальну самостійність, зокрема, погодженням відповідних слідчих дій у прокурора, отримання дозволів слідчого судді на здійснення окремих слідчих дій, обов'язок виконання вказівок прокурора у кримінальному провадженні.

Таким чином, організація роботи слідчого поліції має враховувати не тільки аспекти оптимальної європейської моделі загальних елементів дотримання прав людини, а й запити та очікування суспільства щодо протидії злочинності в Україні.

Одержано 03.11.2017

УДК 351.74

Богдан Іванович СЮРКАЛО,

кандидат економічних наук, доцент кафедри юридичних дисциплін
Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5282-631X>

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України, і Національної поліції в тому числі зазнає реформування паралельно із запровадженням Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України [6, с. 12.] Дослідження проблемних аспектів ефективності впливу освітніх і наукових заходів на підвищення якості кваліфікації кадрів,

представлені вагомим науковим доробком фахівців в економіко-правовій сфері. Порівняно з іншими варто акцентувати увагу на наукових працях таких дослідників, як: В. А. Глуховея, М. І. Іншин, Р. А. Калюжний, А. А. Манжула, В. П. Петков, О. В. Червякова.

Реформування стандартів Національної поліції України вимагає запровадження новітніх підходів також і у освітній та наукових сферах, що в свою чергу зумовлює актуальність представленого дослідження. У наукових розробках С. Л. Дембіцької проведено дослідження підготовки кадрів для органів державного управління у сфері надання послуг населенню України. В своїй роботі науковець зазначає, що для багатьох країн значні соціально-економічні перетворення найчастіше починаються зі зміцнення державної служби, при паралельному посиленні ролі державних службовців як суб'єктів виконання повноважень державних органів, та створенні службовцям умов для розкриття своїх здібностей, прояву творчості та ініціативи, підвищення авторитету держави загалом [3, с. 5]. На нашу думку, зазначені підходи є цілком актуальними для сучасних умов реформування Національної поліції України, оскільки питання підвищення рівня довіри до правоохоронних органів серед населення залишається актуальним.

Згідно проведеного нами дослідження ефективна діяльність працівника Національної поліції України в значній мірі залежить від базового комплексу його рівня підготовки та сили мотивації працювати за обраним напрямом. Для забезпечення з правового погляду базового комплексу вмінь та навичок, а також напрацювання сили мотивації необхідно повернути відомчим вищим навчальним закладам державне замовлення на підготовку високорівневих фахівців для органів внутрішніх справ.

Існуюча Концепція реформування освіти в МВС визначає, що особливістю навчальних закладів в системі Міністерства внутрішніх справ є трирівнева система професійної підготовки кадрів для Національної поліції України. Початкова (первинна професійна) підготовка безпосередньо у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання МВС (університет, академія, інститут) та в навчально-тренувальних центрах (коледжах, училищах), створених на базі Державних установ «Навчальний центр підготовки поліцейських», які підпорядковуються ВНЗ МВС, є їх структурними навчальними підрозділами без статусу окремої юридичної особи, з дотриманням принципу регіонального розташування. Вторинна (другого рівня) підготовка у ВНЗ МВС, яка здійснюватиметься за адаптованими, у разі потреби, до першого рівня навчальними програмами підготовки фахівців освітніх ступенів молодшого бакалавра та бакалавра, з відрядженням за підсумками державного атестування до комплектуючих органів для призначення на посади середнього складу поліції в підрозділах слідства, кримінальної поліції, превентивної служби та інше. На цьому ж рівні здійснюватиметься підготовка фахівців освітнього ступеня магістра, а також підготовка науково-педагогічних кадрів наукових ступенів доктора філософії та доктора наук з призначенням на посади наукового та науково-педагогічного складу ВНЗ МВС. Третинна підготовка (перепідготовка, підвищення кваліфікації) керівного складу відповідно до навчальних програм за управлінським спрямуванням (управління та адміністрування) протягом 3 місяців. Така підготовка буде здійснюватися в Національній академії внутрішніх справ [7, с. 4].

Успішність проведення такого реформування залежить від наявності стратегічного довгострокового плану розвитку й належного рівня фінансового та матеріально-технічного забезпечення МВС. Важливою складовою цього процесу є підходи до формування мережі навчальних закладів, організації професійної підготовки фахівців для потреб МВС та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, модернізації освітнього процесу та наукового забезпечення практики правоохоронної діяльності.

Саме відомчі вищі навчальні заклади відіграють значну роль в процесі реформування правоохоронної системи. За рахунок значної наукової та методичної роботи відомчих навчальних закладів можна зазначати підвищення рівня нормотворчої роботи, рівня підготовки працівників патрульної поліції та якості підвищення кваліфікації поліцейських. Саме на базі відомчих вищих навчальних закладів здійснюється підготовка понад 8 тисяч нових патрульних поліцейських, а перекваліфікація – понад 12 тисяч поліцейських: дільничних, патрульних, слідчих, фахівців з протидії торгівлі людьми і кіберзлочинності.

В ході проведеного нами дослідження також виявлено, що економічний ефект від запровадження новітніх наукових доробок в сфері підготовки кадрів для Національної поліції України становить в межах 74-86 % понад понесених витрат.

Таким чином, зазначені висновки зумовлюють необхідність внесення профільних змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині регулювання питань щодо діяльності

вищих навчальних закладів, оскільки українське суспільство вимагає від сучасного працівника поліції високого культурного і професійного рівня.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 37.
3. Дембіцька С. Л. Підготовка кадрів органів державного управління у сфері надання послуг населенню України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2008. № 3. С. 1–7.
4. Руколайніна І. Є., Леміш О. О. Формування та підготовка кадрів (персоналу) до органів Національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 104–106. URL: http://lsei.org.ua/1_2017/28.pdf (дата звернення: 02.11.2017).
5. Ліпницький В. А. Деякі правові проблеми підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України // Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. матеріалів І міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20 трав. 2016 р. / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 35–37
6. Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України : наказ МВС України від 25.11.2016 № 1252. URL: http://search.ligakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS675.html (дата звернення: 02.11.2017).
7. Проект Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії. URL: <http://goo.gl/qj7QWY> (дата звернення: 02.11.2017).

Одержано 04.11.2017

УДК 343.13

Олег Юрійович ТАТАРОВ,

*доктор юридичних наук, професор, керуючий партнер
Адвокатського об'єднання «Татаров Фаринник Головка»*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

З часу вступу в дію Кримінального процесуального кодексу України минуло понад 4 роки. Його прийняття передувала багаторічна робота робочих груп, в результаті чого, незважаючи на ідеологічні та світоглядні протиріччя й неузгодженості, було напрацьовано декілька концептуально різних варіантів нового закону.

Прийняття Верховною Радою України нового Закону, хоча і сприйнято не досить однозначно, але в цілому об'єктивно визнано прогресивним фактором в напрямі розбудови європейської правової держави. У тому ж 2012 році видано науково-практичний коментар КПК, інші коментарі. Більшість з них використовуються кожним слідчим і прокурором, суддею й адвокатом, юридичними консультаціями і клініками, на кафедрах і в лабораторіях вишів та наукових установ, в студентських аудиторіях, розміщені в бібліотеках.

Проте Закон – не догма! І сьогоднішня вкотре впевнено підтверджує цю аксіому. Правозастосовна практика, процесуальна діяльність органів кримінальної юстиції, суддівського корпусу і адвокатури, спираючись на науку і міжнародний досвід, разом з іншими державними інституціями слугують джерелом подальшого удосконалення норм КПК. Науковцями постійно досліджуються проблеми практичного застосування КПК України та розроблено слушні зауваження задля гармонізації кримінального процесуального законодавства з іншими національними правовими інститутами і європейськими стандартами. Водночас, законодавець в переважній більшості випадків залишає поза увагою запропоновані науковою спільнотою напрацювання та зміни, які вносяться без урахування позиції фахівців та системного аналізу з іншими інститутами кримінального процесуального права.

Закономірно, що ряд нових норм прийнято на виконання міжнародних зобов'язань України для забезпечення ефективної процесуальної діяльності в особливих умовах. Неочікувані виклики